

PEREDELE SUUNATUD RAHALISTE TOETUSTE MÕJU VAESUSE LEEVENDAMISELE EESTIS: ANALÜÜS MIKROSIMULATSIOONIMEETODI ABIL

Andres Vörk
Alari Paulus

Uurimisraporti lühikokkuvõte 13.02.07

Käesolevas poliitikaanalüüsis uuritakse, milline on olnud peredele suunatud rahaliste toetuste roll lastega perede vaesuse leevendamisel Eestis 2000.-2007. aastal ja milline toetuste liik on vähendanud laste vaesust kõige kuluefektiivsemalt, st kulutused laste vaesuse vähendamiseks ühe protsendipunkti võrra oleksid vähimad. Uuringus käsitletakse toetusi, mida makstakse riiklike peretoetuse seaduse ja vanemahüvitise seaduse alusel, ning tulumaksuseadusega võimaldatud täiendavat maksuvaba tulu laste arvu järgi. Analüüsitud toetuste ja maksusoodustuste kogukulu oli 2006. aastal hinnanguliselt 2,8 miljardit krooni.

Uuringus kasutatakse mikrosimulatsioonimeetodit, st rahaliste toetuste ja otseste maksude väärtused simuleeritakse leibkondade jaoks etteantud poliitikareeglite kohaselt. See võimaldab hinnata nii tegeliku kui ka hüpoteetilise poliitika mõju sissetulekute jaotusele, vaesusele ja poliitikameetme kuludele. Lähteinfo leibkondade struktuuri ning sissetulekute ja väljaminekute kohta pärineb Eesti Statistikaameti Leibkonna eelarve uuringu andmetest aastate 2000-2005 kohta.

Analüüs näitas, et riiklikud peretoetused, vanemahüvitis ning täiendav maksuvaba tulu laste arvu järgi kokku vähendasid aastatel 2000-2007 suhtelisest vaesuspiirist allpool elavate laste osakaalu peaaegu kolmandiku võrra (ligi 20 tuhat last) ehk suurusjärgus 8-10 protsendipunkti. Näiteks kulus 2006. aastal laste suhtelise vaesuse vähendamiseks ühe protsendipunkti võrra ligi 300 miljonit krooni. Toetused on enam vähendanud paljulapseliste perede vaesust, suhteliselt väiksem mõju on olnud üksikvanemaga peredele.

Kuni 2006. aastani kehtinud poliitikameetmetest jõudis kõige enam vaeste peredeni kolme ja enama lapsega perede toetus. Suhteliselt palju jõudis vaeste peredeni ka üksikvanema toetusest. Kõige vähem said vaesed pered osa täiendavast maksuvabast tulust laste arvu järgi, eriti pärast selle rakendumist alates teisest lapsest. Paljulapseliste perede toetus on ühtlasi kõige kuluefektiivsem laste vaesuse vähendamisel. Kõige väiksema kuluefektiivsusega on aga vanemahüvitis ja maksuvaba tulu teisest lapsest.

Analüüsitud lisameetmetest, võrrelduna 2007. aasta II poolaastast kehtima hakkavate reeglitega, olid vaesuse vähendamisel kõige kuluefektiivsemad paljulapseliste peredele suunatud meetmed, nt lapsetoetuse tõstmine alates kolmandast lapsest. Vähemefektiivsem oleks lapsehooldustasu tõstmine ning kõige ebaefektiivsem täiendav maksuvaba tulu esimeselt lapselt.